

TÜRK EKONOMİSİNİN 6 AYI

Ekonominin Balonu Söndü | Sert İniş mi Yumuşak İniş mi?

Umut Oran | Temmuz 2012

AKP'NİN “BÜYÜME” BALONU SÖNÜYOR

TÜİK'e göre gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) yılın ilk çeyreğinde sabit fiyatlarla yüzde 3.2 büyüdü. Bu da 2008-2009 küresel krizine bağlı olarak yaşanan küçülmenin ardından, 2009'un 3. Çeyreğinden bu yana son 10 çeyreğin en düşük büyüme oranı...

Ancak yine TÜİK'e göre, takvim etkisinden arındırılmış sabit fiyatlarla GSYH, ilk çeyrekte geçen yılın aynı dönemine göre sadece yüzde 2.4'lük artış gösterirken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH değeri ise bir önceki döneme göre yüzde 0.4 oranında küçüldü.

Veriler, hükümetin ekonomide kendi inisiyatifinde “**kontrollü yumuşak iniş**” iddiasının aksine, onun iradesi ve kontrolü dışında, tamamen; dış sermaye girişinin yavaşlaması ve vatandaşın tüketimde frene basması sonucu yaşanan “sert” bir daralma eğilimine işaret ediyor.

AKP iktidarları döneminde yoğun sıcak para girişi ile köpürtülen iç talebin yol açtığı, ancak istihdam yaratmadığı gibi ithalatı patlatarak ülkeyi devasa bir cari açıkla karşı karşıya bırakan hormonlu büyüme sürecinde, 2008-2009 krizindeki benzer yeni kırılma yaşanıyor. Hükümet ise bu konjonktürü, “**yumuşak iniş**” adını verdiği senaryo ile kendi kontrolü ve inisiyatifindeki programlı bir gelişme gibi gösterme eğiliminde.

AKP'nin geleneksel büyüme modelinde Türkiye, iç talep artarsa kağıt üzerinde büyüyor, yavaşlarsa büyüyemiyor, hatta küçülüyor. Sıcak para ile köpürtülen iç talebe dayalı bu büyüme modelinin faturası ise rekor boyutlardaki cari açık oluyor.

Küresel sistemdeki istikrarsızlığın da etkisiyle dış kaynak girişinin yavaşladığı, iç talebin daraldığı durumlarda ise büyüme balonu söniyor. İç talep daraldığında cari açık küçülüyor ama Türkiye büyüyemiyor da. Şimdi de böyle bir süreçten geçiliyor.

Bu süreç aynı zamanda, AKP'nin övündüğü “hızlı” büyümenin, uygulanan doğru politikalarla sağlanan gerçek bir milli gelir artışı değil bir yanılsama olduğunu gösteriyor. AKP döneminde daha çok sıcak para ya da borç olarak giren dış kaynağın bankacılık sistemi üzerinden tüketiciye ve belli sektörler kredisini pompalanmasının yol açtığı harcama artışı, büyüme olarak algılandığı geldi. “**Mucizevi büyüme**” olarak sunulan kağıt üzerindeki yüksek oranlara rağmen kayda değer bir istihdam artışı yaşanmaması da ortada gerçek bir büyüme olmadığını gösteriyor.

Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Sonuçları

	Cari fiyatlarla GSYH (Milyon TL)	Gelişme Hızı (%)	Cari fiyatlarla GSYH (Milyon \$)	Gelişme Hızı (%)	Sabit fiyatlarla GSYH (Milyon TL)	Gelişme Hızı (%)
2010 I.	241.026	15,9	159.771	26,8	23.467	12,6
2010 II.	265.997	16,4	173.072	19,0	25.692	10,4
2010 III.	295.996	13,1	195.729	12,5	28.670	5,3
2010 IV.	295.781	16,3	203.036	18,5	28.056	9,3
2010 Toplam	1.098.799	15,4	731.608	18,6	105.886	9,2
2011 I.	287.991	19,5	182.588	14,3	26.251	11,9
2011 II.	315.493	18,6	201.763	16,6	28.021	9,1
2011 III.	351.654	18,8	203.375	3,9	31.087	8,4
2011 IV.	339.755	14,9	184.572	-9,1	29.515	5,2
2011 Toplam	1.294.893	17,8	772.298	5,6	114.874	8,5
2012 I.	329.020	14,2	182.743	0,1	27.089	3,2

- **Özel tüketimde “sıfır” artış**

Şimdi ilk çeyrekteki düşük büyüme oranını analiz edelim:

TÜİK harcamalar yöntemiyle GSYH verileri, ilk çeyrekte sabit fiyatlarla özel tüketimin, yani yurttaşların tüketim harcamalarının geçen yılın aynı dönemine göre hiç artmadığını ortaya koyuyor. Tüketimdeki bu sert fren dolayısıyla, bunun büyümeye katkısı da “sıfır” olmuş. Buna göre ilk çeyrekte büyümenin düşük kalmasının önemli nedenlerinin başında, özel tüketimde frene basılması geliyor.

Devletin tüketim artışı ise özellikle mal ve hizmet alımları kaynaklı olmak üzere yüzde 5.5 artmış, ancak payı düşük olduğundan büyümeye ancak 0.5 puanlık bir katkı yapmış.

- **Yatırımlarda rekor düşüş**

Bu arada hem devletin hem özel sektörün yatırımda frene bastığı, özel sektör yatırımlarındaki yavaşlamanın daha belirgin olduğu dikkati çekiyor. Devletin gayri safi sabit sermaye oluşumu yüzde 2.1 artarken büyümeye sadece 0.1 puan, özel sektörün gayri safi sabit sermaye oluşumundaki yüzde 1.6 artışın ise ancak 0.4 puanlık bir katkı yaptığı görülüyor.

Kamu ve özel sektörün gayri safi sabit sermaye oluşumu stok değişimleri ile birlikte düşünüldüğünde toplam yatırımlar cephesinde yüzde 7.3'lük bir küçülme ortaya çıkıyor. Bunun da büyüme oranını 1.9 puan aşağı çektiği görülüyor. Buna göre GSYH'de yüzde 72 ile en büyük paya sahip özel tüketimin yerinde saymasının yanı sıra ikinci önemli faktör olan yatırımlardaki gerileme büyümenin hız kesmesinde önemli rol oynuyor.

- **“İran’a altın ihracatı” oyunu büyümeyi 0.6 puan şişirdi**

İlk çeyrekte kaydedilen yüzde 3.2’lik büyümenin ana kaynağının ise kağıt üzerinde dış ticaret olduğu görülüyor. İlk üç ayda İran’a yapılan 1 milyar dolar dolayındaki **“altınla ödeme”** ihracat olarak kayda girdi. Bu nedenle bir büyüme unsuru olarak milli gelir hesabına da girdi. GSYH kapsamında yer alan toplam ihracat büyüklüğü, bunun da etkisiyle sabit fiyatlarla yüzde 13.2 arttı; bunun büyümeye katkısı 3 puan oldu. Tüketimdeki sert frene bağlı olarak ithalatın yüzde 5.1 gerilemesi de büyüme oranına 1.6 puan pozitif katkı yaptı. Böylece “net ihracat”ın büyümeye toplam katkısı 4.5 puana ulaştı. Oysa, bu manipülasyona başvurulmasaydı, büyüme oranı yüzde 2.6 ile 0.6 puan daha düşük çıkacaktı.

Harcamalar yöntemiyle GSYH (Sabit fiyatlarla Milyon TL)

	2011	2012	FARK	Değ. (%)	Katkı (Puan)
Özel tüketim	18.962,9	18.966,5	3,7	0,02	0,0
Devletin tüketimi	2.519,3	2.657,9	138,6	5,50	0,5
Yatırımlar (*)	6.874,0	6.375,7	-498,3	-7,25	-1,9
İhracat	5.966,7	6.752,8	786,1	13,17	3,0
İthalat	-8.071,9	-7.664,4	407,5	-5,05	1,6
GSYH	26.251,0	27.088,5	837,6	3,19	3,2

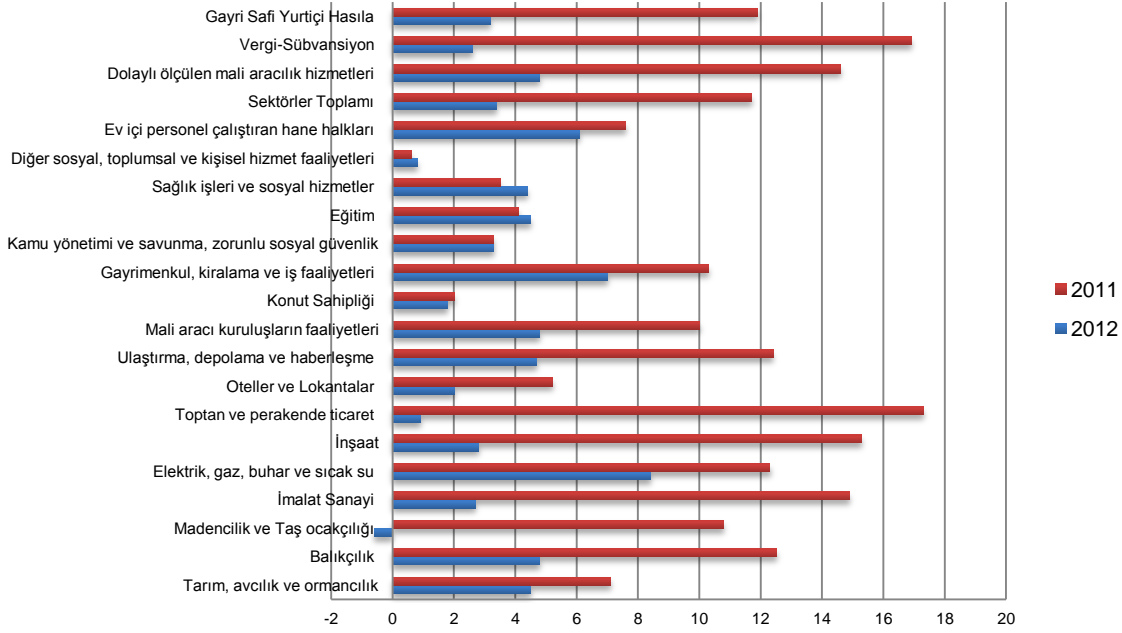
(*): Özel ve kamu gayri safi sabit sermaye oluşumu ile stok hareketlerinin toplamı.

- **Tüm sektörlerde kan kaybı var**

Yılın ilk çeyreğinde madencilik sektörü yüzde 0.6 küçülürken, birçok sektörde büyüme oranının çok düşük çıktığı ve geçen yılın aynı dönemindekinin açık farkla altında kaldığı dikkati çekiyor.

Büyüme performansındaki kaybın, milli gelirdeki payı ve yarattığı istihdam dolayısıyla en önemli ve stratejik sektörlerde daha da belirgin olduğu belirlendi. İnşaatta geçen yıl ilk çeyrekte yüzde 15.3 olan büyüme bu yıl aynı dönemde yüzde 2.8’e, toptan ve perakende ticarete yüzde 17.3’ten yüzde 0.9’a, imalat sanayiinde yüzde 14.9’dan yüzde 2.7’ye, ulaştırma ve haberleşmede yüzde 12.4’ten yüzde 4.7’ye, elektrik, gaz ve suda yüzde 12.3’ten yüzde 8.4’e, tarımda yüzde 7.1’den yüzde 4.5’e düştü.

İlk çeyrek GSYH büyüme oranı (%)

İlk çeyrek GSYH büyüme oranı (%)	2011	2012
Tarım, avcılık ve ormancılık	7,1	4,5
Balıkçılık	12,5	4,8
Madencilik ve Taş ocakçılığı	10,8	-0,6
İmalat Sanayi	14,9	2,7
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su	12,3	8,4
İnşaat	15,3	2,8
Toptan ve perakende ticaret	17,3	0,9
Oteller ve Lokantalar	5,2	2,0
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	12,4	4,7
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	10,0	4,8
Konut Sahipliği	2,0	1,8
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	10,3	7,0
Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	3,3	3,3
Eğitim	4,1	4,5
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	3,5	4,4
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	0,6	0,8
Ev içi personel çalıştıran hane halkları	7,6	6,1
Sektörler Toplamı	11,7	3,4
Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetleri	14,6	4,8
Vergi-Sübvansiyon	16,9	2,6
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	11,9	3,2

- **İkinci çeyrek de çok farklı olmayacak**

Büyümeye ilişkin öncü göstergeler, yılın ikinci çeyreğindeki büyüme performansında ilk çeyreğe göre büyük bir fark olmayacağını gösteriyor. İlk çeyrekte yüzde 2.8 olan sanayi üretimi artışının ikinci çeyreğin şu ana kadar sonuçları alınan iki ayı ortalamasında (Nisan, Mayıs) yüzde 3.8 çıkması ikinci çeyrek büyümesinin biraz daha yüksek çıkma olasılığına işaret ediyor. Bu yıl yağışların iyi gitmesi nedeniyle tarımda beklenen verim artışı da bu görüşü destekliyor. Ayrıca geçen yılın baz etkisi de ikinci çeyrekte büyüme oranını biraz daha yüksek çıkaracak nitelikte... Geçen yıl ilk çeyrekte yüzde 11.9 olan büyüme oranı, ikinci çeyrekte yüzde 9.1, üçüncüde yüzde 8.4 ve son çeyrekte yüzde 5.2 olmuştu.

- **Yıllık büyüme hedefi**

Kriz yılı 2009'daki yüzde 5'e yakın küçülmenin ardından 2010'da yüzde 9.2 ve 2011'de yüzde 8.5 büyüyen Türkiye ekonomisi, benimsenen büyüme modelinin doğal bir sonucu olarak milli gelirin yüzde 10'u düzeyinde 77 milyar dolarlık rekor bir cari açıkla dünya rekoru kırmıştı. AKP iktidarı, ülke notunda temel gösterge haline gelen cari açığın ulaştığı boyutlar üzerine uluslararası kuruluşlardan da gelen uyarılar üzerine 9 yılın sonunda bu modelin sürdürülemez olduğunu görerek, 2012'de ekonomide "**yumuşak iniş**" söylemini benimsedi. Alternatif büyüme modelleri üzerinde kafa yormak yerine, **not artışına da engel olan cari açık belasından kurtulmak** için yavaşlama tercih edildi. Üstelik de genel gidişatın sonucu olarak zaten başlayan yavaşlama sürecini hükümet, icat ettiği "yumuşak iniş" söylemiyle sahiplendi, bu sürecin kendi kontrolü ve inisiyatifinde programlı bir gelişme olduğu izlenimi yarattı. Bu kapsamda 2012 için büyüme hedefi yüzde 4 olarak öngörüldü. Ancak bu, hükümetin karar verdiği bir büyüme oranından çok, onun iradesi dışında iç ve dış ekonomik gelişmelerin yol açtığı yavaşlama sürecinin doğal sonucunu, hatta görece iyimser bir düzeyi ifade ediyor.

Yılın kalan döneminde ekonomideki gelişmelerin ilk yarıdaki seyirde gitmesi durumunda yıllık bazda büyümenin yüzde 4 dolayında gerçekleşebileceği görülüyor. Ancak küresel ekonomide yeni şoklar ve Türkiye'nin dış politikada yaşadığı gerilimlerin krize dönüşmesi, savaş kaygısının derinleşmesi gibi durumların yol açacağı sonuçların düşüncesi bile insanı korkutmaya yeter. Hükümetin ise hiç de uzak olmayan bu tür gelişmelere karşı bilinen herhangi etkili ve koruyucu bir önlemi bulunmuyor.

- **Türkiye'nin sağlıklı, gerçek ve yüksek oranlı büyümeye ihtiyacı var!**

Türkiye ekonomisinin ise yüksek işsizlik ve genç nüfus oranı dolayısıyla yıllık yüzde 7 ve üzerindeki oranlarda büyümesi gerekiyor. Ancak AKP dönemindeki gibi sıcak paraya dayalı bir büyüme, oranı ne olursa olsun sorunları çözmüyor. Bu modelde büyüme, yol açtığı ithalat bağımlılığı nedeniyle başka ekonomilere yararken, ulusal istihdam artışına fazla katkı yapmıyor. Üretimde gerekli girdinin dışarıdan temini, özellikle yerli ara malı sektörü ve ulusal istihdamın omurgasını oluşturan KOBİ'leri olumsuz etkiliyor. Bu yüzden Türkiye'nin, kalkınma ve büyümesini, ulusal tasarruflar gibi sağlıklı kaynaklara dayandırması gerekiyor. Hükümet, geç de olsa hatasını görerek BES'e devlet katkısı başta olmak üzere ulusal tasarrufları artırmaya yönelik doğru önlemlere başvurdu. Ancak bu önlemlerin 9 yılın ihmalini gidermeye yeterli olması olası gözüküyor.

“ALTIN İHRACATI” OYUNUYLA CARİ AÇIK BUDANDI

Türkiye esas olarak altın ithalatçısı bir ülke... İran ise ABD ve AB baskısı yüzünden dış ticaretini uluslar arası bankalar üzerinden yapmakta sıkıntı çekiyor. Türkiye'nin, İran'dan aldığı yüklü miktardaki petrol ve gazın parasını, bir kamu bankası aracılığıyla altına dönüştürerek, ödemeyi bununla yapması ve altınla ödemenin “ihracat” olarak gösterilmesi, büyümeyi olduğundan yüksek çıkarırken, dış ticaret ve cari işlemler açığını ise daha düşük gösterdi.

Bu kapsamda İran'a ilk beş ayda 3.1 milyar dolarlık ödeme yapıldı. İhracat olarak kayıtlara giren bu tutar, beş aylık toplam altın ihracatının yüzde 77'sini oluşturuyor. Oysa geçen yılın aynı döneminde İran'a değerli taş vb. de dahil toplam altın ihracatı sadece 13.3 milyon dolar olmuştu. Dolayısıyla İran'a altın ihracatında yüzde 23 bin 114 (231 kat) gibi bir artış ortaya çıktı.

Söz konusu ödeme ihracat gibi gösterilmeseydi, ödemeler dengesi kapsamındaki tanımıyla ihracat 64.7 milyar dolar yerine 61.6 milyar dolar olacak, dış ticaret açığı 28.9 milyar dolar yerine 32 milyar dolar, beş aylık cari işlemler açığı da 27.1 milyar dolar değil 30.1 milyar dolar çıkacaktı.

- **Net hizmetler geliri yerinde saydı**

Ocak-mayıs döneminde “hizmetler dengesi” kapsamındaki taşımacılık, turizm, yurt dışı müteahhitlik, sigortacılık, finansal, resmi ve ticari hizmetler ile ilgili diğer alanlardan geçen yıla göre yüzde 0.8 artışla toplam 12 milyar 240 milyon dolarlık bir gelir elde edilirken, bu alanlardaki toplam döviz harcaması ise yüzde 9.3 azalarak 7 milyar 701 milyon dolara geriledi. Böylece hizmetlerden beş ayda elde edilen net döviz geliri geçen yıla göre yüzde 24 oranında bir artışla 4 milyar 539 milyon dolara çıktı.

- **Turizm kan kaybediyor**

Hizmetler dengesi kapsamında en büyük kalem olan turizm gelirinde ise ilk beş ayda düşüş yaşanırken, Türklerin yurt dışındaki turizm harcamalarının çok daha hızlı azalması, bunu bir ölçüde dengeledi. Geçen yılın aynı dönemine göre toplam turizm geliri yüzde 5.4 düşüşle 5 milyar 949 milyon dolara geriledi. Aynı dönemde Türklerin yurt dışındaki turizm harcamaları ise yüzde 27 düşüşle 1.5 milyar dolara indi. Böylece net turizm geliri yüzde 5'lik bir artışla 4 milyar 449 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Dış ticaret ve hizmetler dışında önemli kalem olan ve ücret ödemeleri ile yatırımlardan kar transferlerini kapsayan “gelir dengesi” kaleminde ise beş ayda net 3 milyar 214 milyon dolarlık bir çıkış yaşandı. Ancak bu alandaki net döviz gideri,

geçen yılın aynı dönemindekinin yüzde 18.9 altında gerçekleşti. Beş aylık dönemdeki cari transfer girişi ise yüzde 6.9 azalışla 566 milyon dolar oldu.

- **Dış kaynak girişinde ciddi yavaşlama**

Ocak-mayıs döneminde gayrimenkul alımları ve yabancı sermayeli şirketlerin dış ortaklarından kredi kullanımları da dahil net doğrudan yatırım girişi 3 milyar 833 milyon dolarla geçen yılın aynı dönemindekinin yüzde 19.3, portföy yatırımlarına yönelik sıcak para girişi de 6 milyar 805 milyon dolarla geçen yılın yüzde 55 altında kaldı. Aynı dönemde yabancıların açtıkları krediler ile Türkiye'deki mevduatından oluşan "diğer yatırımlar" kalemindeki net artış da 10 milyar 401 milyon dolarla geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 11.9 daha düşük kaldı. Beş ayda resmi rezervlerde ise geçen yıla göre yüzde 76.5 daha az olmak üzere 1 milyar 916 milyon dolarlık artış yaşandı.

Bu gelişmelerle ocak-mayıs döneminde, rezerv hareketleri de dahil sermaye ve finans hesapları kapsamında toplam net giriş geçen yılın aynı ayına göre yüzde 16.8 düşüşle 25 milyar 735 milyon dolara geriledi.

"Net hata ve noksan" kaleminde izlenen **kaynağı belirsiz dış sermayede** ise beş aydaki toplam net giriş 1 milyar 316 milyon dolar olarak gerçekleşti. Kayıt dışı sermaye girişini gösteren bu kalemden nisan ve mayıs ayında hareketin aleyhte olduğu, iki ayda toplam 2.4 milyar dolarlık bir net çıkış yaşandığı belirlendi.

Ödemeler dengesi (Ocak-Mayıs; Milyon \$)

	2011	2012	Değ.(%)
CARİ İŞLEMLER HESABI	-36.992	-27.051	-26,9
DIŞ TİCARET DENGESİ	-37.296	-28.942	-22,4
Toplam Mal İhracatı	57.129	64.749	13,3
İran'a altın ihracatı	13,3	3.087,5	23.114,3
Toplam Mal İthalatı	-94.425	-93.691	-0,8
HİZMETLER DENGESİ (Net)	3.660	4.539	24,0
Gelir	12.146	12.240	0,8
Gider	-8.486	-7.701	-9,3
Taşımacılık (Net)	574	851	48,3
Turizm (Net)	4.236	4.449	5,0
İnşaat Hizmetleri (Net)	209	482	130,6
Sigorta Hizmetleri (Net)	-178	-165	-7,3
Finansal Hizmetler (Net)	-327	-311	-4,9
Diğer Ticari Hizmetler (Net)	-500	-513	2,6
Resmi Hizmetler (Net)	-452	-392	-13,3
Diğer Hizmetler (Net)	98	138	40,8
GELİR DENGESİ (Net)	-3.964	-3.214	-18,9
CARİ TRANSFERLER	608	566	-6,9
SERMAYE VE FİNANS HES.	30.928	25.735	-16,8
SERMAYE HESABI	-7	0	-100,0
FİNANS HESAPLARI	30.935	25.735	-16,8
Doğrudan Yatırımlar (Net)	4.748	3.833	-19,3
Yurtdışında	-1.066	-2.621	145,9
Yurtiçinde	5.814	6.454	11,0
Portföy Yatırımları (Net)	15.039	6.805	-54,8
Diğer Yatırımlar	19.317	17.013	-11,9
Varlıklar	11.811	2.772	-76,5
Yükümlülükler	7.506	14.241	89,7
Rezerv Varlıklar	-8.169	-1.916	-76,5
NET HATA NOKSAN	6.064	1.316	-78,3

BÜTÇEDE DENGELER BIÇAK SIRTINDA

Ocak-mayıs döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre bütçe gelirleri yüzde 15.1 artışla 137.4 milyar, bütçe harcamaları da yüzde 15.2'lik artışla 137.8 milyar lira oldu. Beş aylık bütçe açığı geçen yıla göre yüzde 85.4 artışla 432.2 milyon düzeyinde oluştu. Geçen yıl aynı dönemde açık 233.2 milyon lira olmuştu.

- **Faiz yükü artıyor**

Bu yıl beş ayda, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 14.9 artışla 113.4 milyar liralık faiz dışı harcama gerçekleştirilirken, faiz ödemeleri yüzde 16.8 artarak 24.4 milyar liraya çıktı. Faiz ödemelerinin toplam bütçe harcamaları içindeki payı yüzde 18'e, vergi gelirlerine oranı da yüzde 22'ye ulaştı.

- **Devlet yatırım harcamasını kısıt**

Toplam yatırım harcamaları ise geçen yıla göre geriledi. Bu kapsamda sermaye giderleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 10.6 oranında bir artışla 5.3 milyar lira olurken, sermaye transferleri yüzde 42.8 düşüşle 775 milyon liraya indi. İki kalemin toplamından oluşan yatırım harcamaları böylece yüzde 1.1'lik bir düşüşle 6.1 milyar liraya geriledi.

Memurların birinci yarıyıl maaş zamlarının henüz yapılmadığı ilk beş aylık dönemde personel giderleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,5 artarak 35 milyar 495 milyon TL, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri de yüzde 12.2 artışla 5.9 milyar TL oldu. Ocak-mayıs döneminde cari transferler yüzde 15.1 artarak, 52.3 milyar TL'ye yükseldi. Bu kapsamda sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri için beş ayda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 17.3 artışla 27 milyar TL transfer yapıldı. Sosyal güvenlik primi işveren hissesinin 5 puanlık kısmının Hazine tarafından ödenmesi amacıyla yapılan transfer tutarı ise 2.2 milyar TL oldu. Beş ayda tarımsal desteklemeye 4.9 milyar lira aktarıldı, mahalli idare payları 10.6 milyar liraya ulaştı. İlk beş ayda mal ve hizmet alım giderleri de yüzde 2.8 artışla yaklaşık 10 milyar lira oldu.

- **Vergide tahsilat artışı düşüyor**

Bütçe gelirlerinin en önemli bölümünü oluşturan vergi gelirlerinde ocak-mayıs dönemindeki tahsilat geçen yıla göre sadece yüzde 10.9 artışla 110.9 milyar lira oldu. Yılın tümü için hedeflenen 277.7 milyar liralık toplam vergi geliri hedefinin ilk beş ayda yüzde 39'una ulaşılabilirdi.

Beş aylık bütçe gerçekleşmesi (Milyon TL)

	2010	2011	Değ.(%)	2012	Değ.(%)
Harcamalar	112.600,1	119.618,1	6,2	137.807,1	15,2
1-Faiz Hariç Harcama	88.383,8	98.744,4	11,7	113.429,0	14,9
Personel Giderleri	26.514,2	30.722,7	15,9	35.495,0	15,5
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	4.484,1	5.311,4	18,4	5.962,0	12,2
Mal ve Hizmet Alımları	8.556,5	9.684,2	13,2	9.956,6	2,8
Cari Transferler	42.126,2	45.481,1	8,0	52.342,6	15,1
Sermaye Giderleri	3.637,6	4.827,1	32,7	5.338,4	10,6
Sermaye Transferleri	901,3	1.354,9	50,3	774,9	-42,8
Borç Verme	2.163,9	1.363,0	-37,0	3.559,5	161,1
2-Faiz Harcamaları	24.216,3	20.873,7	-13,8	24.378,1	16,8
Gelirler	102.616,5	119.385,0	16,3	137.374,9	15,1
1-Genel Bütçe Gelirleri	98.892,8	115.188,0	16,5	132.252,0	14,8
Vergi Gelirleri	82.782,9	100.024,6	20,8	110.906,5	10,9
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	5.650,6	5.397,3	-4,5	10.000,6	85,3
Alınan Bağış ve Yard. ile Özel Gelirler	617,9	572,3	-7,4	733,8	28,2
Faizler, Paylar ve Cezalar	8.689,2	7.669,8	-11,7	8.414,2	9,7
Sermaye Gelirleri	1.063,2	1.412,1	32,8	1.004,2	-28,9
Alacaklardan Tahsilat	89,0	111,7	25,5	1.192,8	967,6
2-Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	2.463,0	2.827,3	14,8	3.555,6	25,8
3-Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	1.260,8	1.369,7	8,6	1.567,3	14,4
Bütçe Dengesi	-9.983,6	-233,2	-97,7	-432,2	85,4
Faiz Dışı Denge	14.232,8	20.640,6	45,0	23.945,9	16,0

- Bütçenin ana finansman kaynağı “dolaylı vergi”de sorun var**

Türkiye’de uzun yıllardır bütçenin ana finansman kaynağını, belli bir gelir, kar ya da kazançla bağlı olmayıp vatandaşların tükettiği mal ve hizmetlerden alınan KDV, ÖTV gibi **dolaylı vergiler** oluşturuyor. Tüketime canlı olduğu, ithalatın hızlı artış gösterdiği dönemlerde devletin vergi gelirleri de bu paralele artıyor.

Bu yıl ise küresel ekonomi kaynaklı olumsuzluk, risk ve belirsizliklerin etkisiyle tüketimde yaşanan daralmanın, vergide tahsilat artışını ciddi biçimde yavaşlattığı görülüyor. Başka deyişle vatandaş tüketimi kısınca devletin vergi geliri de küçülüyor.

Ocak-mayıs döneminde yüzde 10.9 artışla 110.9 milyar lira olan toplam vergi gelirlerinin 70.9 milyar liralık bölümünü, dolaylı vergiler oluşturdu. Dolaylı vergilerde geçen yılın ilk beş ayında yüzde 23.1 olan tahsilat artışı, bu yıl yüzde 7’e geriledi.

Dolaylı vergiler, toplam tahsilatta geçen yıl yüzde 66.2 olan payı bu yıl yüzde 63.9’a gerilemekle birlikte bütçenin ana finansman kaynağı olmaya devam etti. Ancak küresel ekonominin yanı sıra dış politikada ile ilgili konularda devam eden gerilim ve benzeri gelişmelerle tüketimde frene daha sert basılması durumunda bütçenin gelir

ayağında dolaylı vergiler kaynaklı kaybın büyüyeceği görülüyor. Buna bağlı olarak da ilk yarıda kötüleşen kamu mali dengelerinde bozulmanın izleyen dönemde daha da artması riski bulunuyor.

- **Akaryakıt ve taşıtın ÖTV'si düşük kaldı**

Özellikle bütçenin en önemli gelir kalemlerinden olan petrol ürünleri ve doğal gazdan alınan ÖTV'de tahsilat miktarı, geçen yılın aynı ayına göre sadece yüzde 1.2 artış gösterdi.

Motorlu taşıt satışlarından alınan ÖTV'de ise beş aylık tahsilât geçen yılın yüzde 7.2 altında kaldı.

Beş aylık ÖTV tahsilatı alkollü içeceklerde yüzde 28.6, yine önemli gelir kalemlerinden biri olan tütün mamullerinde yüzde 16.7, kolalı gazozlarda yüzde 19.6 arttı.

Dayanıklı tüketim ve diğer mallardaki ÖTV tahsilatı ise yüzde 7.2 artış gösterdi. Tüm ürünlerden elde edilen ÖTV gelirindeki artış da yüzde 5.8'de kaldı.

- **İthalde KDV tahsilatı yerinde saydı**

Ocak-mayıs döneminde, ekmekten, benzine, okul kitabından giyime tüm kalemlerde; "dâhilde" tahsil edilen KDV tutarı geçen yılın eş dönemine göre yüzde 9.4'lük bir artış kaydetti.

Aynı dönemde ithalatta frene basılması nedeniyle ithal ürünlerden tahsil edilen KDV'nin tutarı ise sadece yüzde 1.3 artış gösterdi. Geçen yılın aynı döneminde dâhilde alınan KDV'de tahsilat yüzde 16.3, ithalde alınan KDV tahsilatı ise yüzde 42.7 oranında artmıştı.

Ocak-mayıs döneminde dolaylı vergi niteliğindeki kalemlerden banka ve sigorta muameleleri vergisinde tahsilat yüzde 31.8, şans oyunları vergisinde yüzde 21.3, cep telefonu abonelerinden alınan özel iletişim vergisinde yüzde 4.4 arttı.

Yurttaşların resmi işlemlerinde ödediği harçlarda beş aylık tahsilat yüzde 9.3, damga vergisi tahsilatı da yüzde 16.3 artış kaydetti.

Vergi gelirleri(Ocak-Mayıs; Milyon TL)

	2010	2011	Değ.(%)	2012	Değ.(%)
DOĞRUDAN VERGİLER	28.439,0	33.756,0	18,7	40.008,2	18,5
Gelir vergisi	16.151,2	18.996,6	17,6	22.294,1	17,4
Kurumlar vergisi	9.805,1	11.876,1	21,1	14.366,4	21,0
Mülkiyet üzerinden alınan vergiler	2.482,7	2.883,3	16,1	3.347,8	16,1
-Veraset ve İntikal Vergisi	87,4	105,0	20,2	99,8	-5,0
-Motorlu Taşıtlar Vergisi	2.395,3	2.778,3	16,0	3.248,0	16,9
DOLAYLI VERGİLER	53.790,0	66.220,8	23,1	70.860,4	7,0
Dahilde Alınan KDV	10.213,1	11.879,4	16,3	12.994,8	9,4
ÖTV	20.683,1	23.624,8	14,2	25.001,9	5,8
- Petrol ve Doğalgaz Ürünleri	11.660,3	12.259,4	5,1	12.411,0	1,2
- Motorlu Taşıtlar	1.797,7	3.183,9	77,1	2.954,8	-7,2
-Alkollü İçkiler	1.102,0	1.356,8	23,1	1.745,3	28,6
-Tütün Mamulleri	5.479,4	5.948,7	8,6	6.943,8	16,7
-Kolalı Gazozlar	65,5	68,6	4,7	82,1	19,6
-Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallar	578,1	806,6	39,5	864,9	7,2
- 6111 S.K Kaps.tahsil Ol.ÖTV	0,0	0,7		0,0	-100,0
BSMV	1.538,3	1.675,9	8,9	2.209,4	31,8
Şans Oyunları Vergisi	189,3	228,9	20,9	277,7	21,3
Özel İletişim Vergisi	1.542,8	1.733,3	12,3	1.809,1	4,4
Dış ticaretten alınan vergiler	14.492,2	20.722,3	43,0	21.433,5	3,4
-Gümrük Vergileri	1.207,8	1.759,2	45,7	2.212,2	25,7
-İthalde Alınan KDV	13.258,7	18.918,7	42,7	19.173,9	1,3
-Diğer Dış Ticaret Gelirleri	25,7	44,3	72,5	47,4	7,0
Damga Vergisi	2.125,0	2.633,3	23,9	3.063,7	16,3
Harçlar	3.006,2	3.722,9	23,8	4.070,5	9,3
DİĞER VERGİLER	553,9	47,8	-91,4	37,8	-21,0
TOPLAM VERGİ GELİRİ	82.782,9	100.024,6	20,8	110.906,5	10,9
Dolaylı vergiler/top. vergi geliri (%)(*)	65,0	66,2	1,2	63,9	-2,3
DİĞER GELİRLER	19.833,6	19.360,3	-2,4	26.468,5	36,7
TOPLAM BÜTÇE GELİRİ	102.616,5	119.385,0	16,3	137.374,9	15,1
Dolaylı vergiler/top.bütçe geliri (%)(*)	52,4	55,5	3,0	51,6	-3,9
BÜTÇE HARCAMALARI	112.600,1	119.618,1	6,2	137.807,1	15,2
BÜTÇE DENGESİ	-9.983,6	-233,1	-97,7	-432,2	85,4

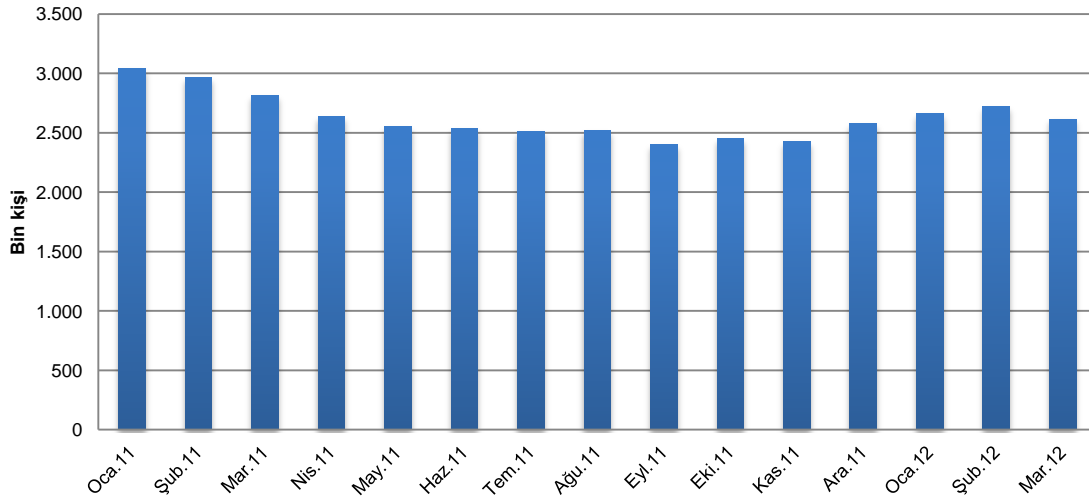
(*): Puan

AKP TARZI “BÜYÜME” İŞSİZLİĞE ÇARE OLMUYOR

Geçen yılın son çeyreğinden itibaren yeni bir yükseliş ivmesiyle girerek, bu yıl ocakta yeniden çift haneli düzeyi gören işsizlik oranı, en son açıklanan mart dönemi verilerine göre yüzde 9.9’la yine çift hane sınırında seyrediyor. TÜİK’in en son açıkladığı ve Şubat-Mart-Nisan aylarını kapsayan “Mart 2012 Dönemi” verilerine göre işsiz sayısı da 2 milyon 615 bin kişi...

AKP’nin iş başına geldiği 2002 yılının son çeyreğinde işsizlik oranı yüzde 11, yıl ortalamasında da yüzde 10.3 olmuştu. Resmi verilere göre bu yıl şubat itibariyle yüzde 10.4 olan, martta yüzde 9.9’a gerilemekle birlikte çift hane sınırında seyreden işsizlik oranı dikkate alındığında, 10 yılda Türkiye’yi çok hızlı bir kalkınma ve büyüme sürecine soktuğu iddia edilen **AKP hükümetlerinin, işsizliği yenemediği** dikkati çekiyor. Bu dönemde (2009 hariç) yaşanan kesintisiz büyüme sürecinin, sıcak paraya dayalı **istihdam yaratmayan bir büyüme modeline** dayanmasının bunda rolü bulunuyor.

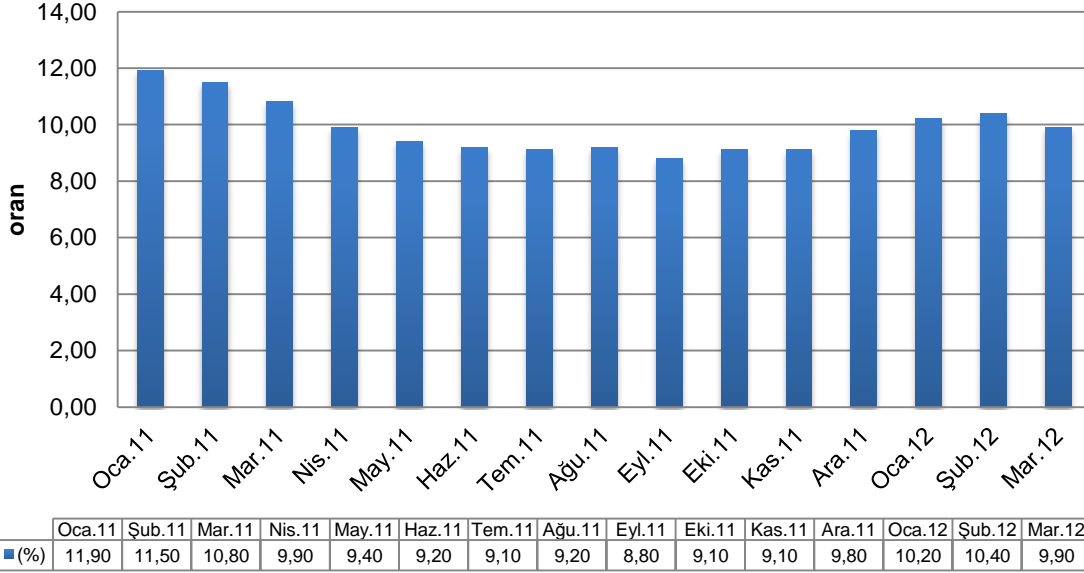
Türkiye Genelinde İşsizlik

	Oca.11	Şub.11	Mar.11	Nis.11	May.11	Haz.11	Tem.11	Ağu.11	Eyl.11	Eki.11	Kas.11	Ara.11	Oca.12	Şub.12	Mar.12
■ Bin kişi	3.044	2.964	2.816	2.637	2.550	2.537	2.509	2.521	2.398	2.454	2.429	2.576	2.664	2.721	2.615

Türkiye Genelinde İşsizlik

- **Açıklanan işsizlik buzdağının görünen ucu**

Oysa, iş başı yapmaya hazır ancak anket döneminde iş aramadığı için sayıya dahil edilmeyen işsizlerin sayısı Mart'ta 2 milyon 159 bin kişi olarak gerçekleşti. Umudunu olmadığı için iş arama kanallarını kullanmayan bu kişilerle birlikte toplam işsiz sayısı 4 milyon 774 bine ulaşıyor. Umutsuzlar da iş gücüne ve işsiz sayısına dahil edilerek yapılan hesaplama, gerçek işsizlik oranının da yaklaşık yüzde 17 olduğunu gösteriyor.

Bu bile gerçekte buzdağının görünen ucunu yansıtıyor. Bu sayılara, belli bir işi olmayan ve tarım ya da ticaretle uğraşan ailesine yardım eden **“ücretsiz aile işçileri”**, mevsimlik işçiler ya da bulabildiği ölçüde kısa süreli işlerde çalışan **“eksik istihdamdakiler”** vb. dahil değil... Bunlar da dikkate alındığında gerçek işsizler ordusunun devasa boyutu ortaya çıkıyor.

Aylara göre işsizlik(Bin kişi)

	Resmi işsizlik		İş aramayan umutsuzlar	Geniş tanımlı işsizlik	
	Sayı	(%)		Sayı	(%)
Aralık 10	2.929	11,4	2.070	4.999	18,1
Ocak 11	3.044	11,9	2.209	5.253	19,0
Şubat 11	2.964	11,5	2.231	5.195	18,6
Mart 11	2.816	10,8	2.184	5.000	17,7
Nisan 11	2.637	9,9	2.030	4.667	16,3
Mayıs 11	2.550	9,4	1.912	4.462	15,4
Haziran 11	2.537	9,2	1.890	4.427	15,1
Temmuz 11	2.509	9,1	1.915	4.424	15,1
Ağustos 11	2.521	9,2	1.823	4.344	14,9
Eylül 11	2.398	8,8	1.742	4.140	14,3
Ekim 11	2.454	9,1	1.754	4.208	14,7
Kasım 11	2.429	9,1	1.822	4.251	14,9
Aralık 11	2.576	9,8	1.945	4.562	16,2
Ocak 12	2.664	10,2	2.152	4.816	17,0
Şubat 12	2.721	10,4	2.272	4.993	17,6
Mart 12	2.615	9,9	2.159	4.774	16,7

ENFLASYONDA 6 AYLIK SEYİR İÇ AÇICI DEĞİL

Yılın ilk yarısındaki seyir, hükümetin 2012 OVP'de bu yılın tümü için yüzde 5.2 olarak öngördüğü Tüketici fiyatları (TÜFE) bazında enflasyon hedefinin tutmasını adeta imkansız hale getirdi.

2011 sonunda yüzde 10.5, bu yılın Ocak ayı sonunda yıllık bazda yüzde 10.6 olan enflasyon, Nisan sonu itibariyle yüzde 11.14'le son 3.5 yılın rekorunu kırdı. Mayıs'ta geçen yılın baz etkisiyle yüzde 8.3'e gerileyen enflasyon, izleyen ay yeniden yükselerek yüzde 8.9'a çıktı. Yıllık enflasyon Haziran sonu itibariyle geçen yılın aynı ayındaki düzeyin 2.7 puan üzerinde gerçekleşti.

Yıllar itibariyle geriye doğru seyre bakıldığında yıllık enflasyonun, tarım ürünlerindeki ucuzluğun da etkisiyle yaz aylarında gerilediği, sonbahar ve kış döneminde ise yükseldiği gözleniyor. Buna göre ikinci çeyrekte geçen yılın oldukça üzerinde seyreden enflasyonun, özellikle son çeyrekte yükselerek yeniden çift haneli düzeylere ulaşacağı görülüyor.

İzleyen dönemde iç talepte daralmaya rağmen sermaye hareketlerinde yaşanacak olası dengesizliklere bağlı olarak döviz talebindeki artışın kuru tırmandırmasıyla, maliyet yönlü enflasyonist sürecin tetiklenmesi güçlü olasılık. Bu sürecin kaçınılmaz sonucu ise yeniden "kur-faiz-enflasyon" kısır döngüsü...

Aylık ve yıllık enflasyonun seyri (%)

	ÜFE		TÜFE	
	Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Haziran 11	0,0	10,2	-1,4	6,2
Temmuz 11	0,0	10,3	-0,4	6,3
Ağustos 11	1,8	11,0	0,7	6,7
Eylül 11	1,6	12,2	0,8	6,2
Ekim 11	1,6	12,6	3,3	7,7
Kasım 11	0,7	13,7	1,7	9,5
Aralık 11	1,0	13,3	0,6	10,5
Ocak 12	0,4	11,1	0,6	10,6
Şubat 12	-0,1	9,2	0,6	10,4
Mart 12	0,4	8,2	0,4	10,4
Nisan 12	0,1	7,7	1,5	11,1
Mayıs 12	0,5	8,1	-0,2	8,3
Haziran 12	-1,5	6,4	-0,9	8,9

DIŞ BORÇ KAMBURU BÜYÜMEYE DEVAM ETTİ

İktidar çevreleri “Türkiye’nin büyüme mucizesi” masalını pompalarken, dış borçlardaki büyüme ise dillendirilmiyor. Hazine, Mart sonu itibariyle Türkiye’nin dış borç stokunu açıkladı. Buna göre 2011 yılını 307 milyar dolar dış borçla kapayan Türkiye, 2012’nin ilk çeyreğinde buna net 11 milyar dolar daha ekleyerek toplam borcu 318.2 milyar dolara çıkarmış bulunuyor. AKP’nin iktidara geldiği 2002 yılında dış borç stoku 130 milyar dolar düzeyinde bulunuyordu.

Toplam dış borç kamburunun 207.7 milyar dolarla yüzde 65’i özel sektöre ait...

Toplam borcun 228 milyar dolarını uzun vadeli, 90.2 milyar dolarla yaklaşık üçte birini ise kısa vadeli dış borç oluşturuyor. Kısa vadeli dış borcun da 10.7 milyar doları kamuya, 1.3 milyar doları Merkez Bankası’na, 78.3 milyar dolarla en büyük bölümü ise özel sektöre ait bulunuyor. Özel sektöre ait tutar, toplam kısa vadeli dış borç stokunun yüzde 87’sini oluşturuyor. Bunun da 45.5 milyar dolarının özel bankalara, 30.1 milyar dolarının firmalara (reel kesim) ait olduğu dikkati çekiyor.

Bundan önceki krizlerde Türkiye’den sermaye kaçışına bağlı olarak yaşanan **kur şokları** yaşanması riski, küresel ekonomide devam eden kırılganlık ve Suriye başta olmak üzere Türkiye’nin içinde bulunduğu gerilimler nedeniyle bugün de özellikle 80 milyar dolara yakın kısa vadeli dış borcu bulunan özel sektörün başında “**Demokles’in kılıcı**” gibi sallanıyor. Başka deyişle finans kesimi ve reel kesim ciddi kur riski altında eziliyor.

Asıl görevi “fiyat istikrarı” olan Merkez Bankası ise yüksek faiz ve rezervlerini kullanarak döviz satma yöntemleriyle ve “**TL’nin itibarı**” sloganıyla, kurdaki yükselişini önlemeyi kendine temel görev edinerek, bu kesimleri tehlikeden uzak tutmaya çalışıyor.

AKP, iktidarı boyunca kamunun dış borçlanmasını kısırarak, özel sektörü buna teşvik etti. Bir yandan bankalar dışarıdan buldukları fonlarla kamunun iç borçlanmasını fonlarken, temin ettikleri dış kaynağı, ağırlıklı tüketici kredisi ve KOBİ kredisi olarak kullandı. AVM’ler, toplu konut projeleri, otel yatırımları gerçekleştiren inşaat ve gayrimenkul firmalarına, ayrıca ulaştırma, enerji ve bilgi-iletişim sektörlerine de yüklü krediler kullandırıldı.

Dövizde yaşanacak şoklar, bu kesimleri ciddi biçimde tehdit ediyor. Ancak, daha önceki dönemlerde yaşanan benzer durumlarda fatura hep geniş halk yığınlarına ödetilmişti. Dövizde olası yeni şoklar durumunda mali yapıları bozulacak banka ve firmaların maliyetini de doğrudan ve dolaylı halk kitleleri ödeyecek. Batacak şirketler nedeniyle binlerce kişi işini yitirecek.

Önemli bölümü kısa vadeli olan yüklü dış borcun yarattığı kur riski nedeniyle hükümetin dış politikada da dikkatli olması gerekiyor. İstikrarsızlık algısıyla yaşanabilecek sermaye kaçıışı ve kur şoklarının ekonomide yol açacağı olası tahribat, aslında hükümetin elini kolunu bağlıyor. Bu koşullarda ekonominin yapısının, sıcak bir savaşa izin vermemesi nedeniyle hükümetin Suriye'ye yönelik tehditleri, "blöf" olarak algılanıyor. Bu da Türkiye'nin dış politikada yaptırım gücünü azaltıyor.

Türkiye'nin dış borç stoku (Mart sonu; Milyar dolar)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012_1.Ç.
TOPLAM DIŞ BORÇ STOKU	170,6	208,4	250,4	281,4	269,6	292,3	306,4	318,2
<i>Toplam Dış Borç / GSYH(%)</i>	35,4	39,6	38,6	37,9	43,7	39,9	39,6	-
UZUN VADELİ	131,7	165,5	207,3	228,9	220,6	214,8	222,6	228,0
KAMU	68,3	69,8	71,4	75	79,9	84,7	87,1	90,2
TCMB	12,7	13,1	13,5	12,2	11,5	10,3	8,4	8,4
ÖZEL SEKTÖR	50,7	82,6	122,4	141,6	129,2	119,9	127,1	129,4
Bankacılık	12,3	22,1	30,9	30	27,9	28,6	34,6	34,8
Bankacılık Dışı	38,4	60,5	91,5	111,6	101,3	91,3	92,4	94,6
<i>Uzun Vadeli Borç / Toplam Borç(%)</i>	77,2	79,4	82,8	81,3	81,8	73,5	72,6	71,6
KISA VADE	38,9	42,9	43,2	52,5	49	77,5	83,8	90,2
KAMU	2,1	1,8	2,2	3,2	3,6	4,3	7	10,7
TCMB	2,8	2,6	2,3	1,9	1,8	1,6	1,3	1,3
ÖZEL KESİM	34	38,5	38,7	47,4	43,7	71,6	75,5	78,3
Bankacılık	17,2	20,2	16,2	23,7	21,6	46,6	45,5	46,9
Bankacılık Dışı	16,8	18,3	22,5	23,7	22,1	25	30,1	31,4
<i>Kısa Vadeli Borç / Toplam bor.(%)</i>	22,8	20,6	17,2	18,7	18,2	26,5	27,4	28,4

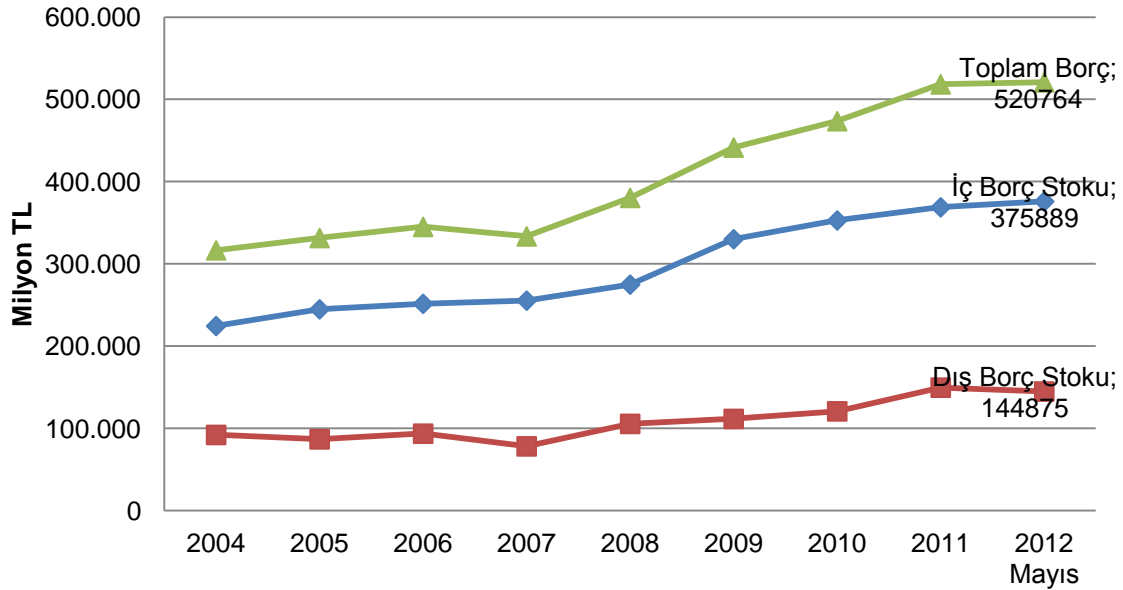
- **AKP, önceki 80 yıldaki kadar borç yaptı**

Öte yandan özel sektör, Merkez Bankası ve yerel yönetimler hariç olmak üzere tamamen hükümetin tasarrufundaki “**Merkezi yönetim borç stoku**” Mayıs sonu itibariyle 520.8 milyar TL’ye ulaştı. Bunun da 375.9 milyarını iç borç, 144.9 milyar liralık bölümünü dış borçlar oluşturuyor. AKP, 2002 yılında merkezi yönetim toplam borç stokunu 232 milyar liradan devralmıştı. Buna göre AKP hükümetleri, önceki 80 yılda oluşmuş toplam borç stokunu, son on yılda ikiye katladı. Başka deyişle 10 yılda, net olarak önceki 80 yıldaki kadar borçlandı.

Merkezi yönetim borç stoku (Milyon TL)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 Mayıs
İç Borç Stoku	224.483	244.782	251.470	255.310	274.827	330.005	352.841	368.778	375.889
Dış Borç Stoku	92.046	86.738	93.580	78.175	105.493	111.503	120.720	149.565	144.875
TOPLAM BORÇ STOKU	316.528	331.520	345.050	333.485	380.321	441.508	473.561	518.343	520.764

Merkezi Yönetim Borç Stoku

YURTTAŞIN BANKALARA BORCU 250 MİLYARA YAKLAŞTI

Yurttaşların, konut, taşıt ve diğer alımları için kullandıkları tüketici kredileri ile bireysel kredi kartlarındaki borç bakiyesi olmak üzere mevduat, katılım, kalkınma yatırım bankaları ve tüketici finansman şirketlerine toplam borcu, yılın ilk yarısında 20 milyar liraya yakın net artışla 247.1 milyar liraya ulaştı. Bunun 233.9 milyar lira ile büyük bölümü mevduat bankalarına olan borç oluşturuyor.

Bankacılık ve finans sistemine olan borcun 82.8 milyarı konut, 7.9 milyarı taşıt ve 93.2 milyarı “diğer” olmak üzere toplam 183.9 milyar liralık bölümünü tüketici kredisi borçları oluşturuyor. Yurttaşların Haziran sonu itibariyle bankacılık ve finans kesimine toplam 63.2 milyar liralık da kart borcu bulunuyor. En hızlı artışın, kart borçlarının ve temerrüde düşmüş kart borçlarını kapamak için sık başvurulan “ihtiyaç” kredilerinde yaşandığı dikkati çekiyor. Konut kredisi kullanımı hız keserken, taşıt kredilerinin ise adeta yerinde saydığı gözleniyor.

Yurttaşların bankacılık sistemine borcu (Milyon TL)

	2011	2012	Değ.(%)
MEVDUAT BANKALARI	216.046,1	233.906,5	8,3
TÜKETİCİ KREDİLERİ	162.118,5	172.264,8	6,3
Konut	69.563,9	72.801,0	4,7
Taşıt	6.934,8	7.080,3	2,1
Diğer	85.619,8	92.383,5	7,9
BİREYSEL KREDİ KARTLARI	53.927,6	61.641,7	14,3
KATILIM BANKALARI	6.556,8	7.612,3	16,1
TÜKETİCİ KREDİLERİ	5.481,7	6.094,2	11,2
Konut	4.967,2	5.507,3	10,9
Taşıt	415,0	438,2	5,6
Diğer	99,5	148,8	49,5
BİREYSEL KREDİ KARTLARI	1.075,1	1.518,1	41,2
KALKINMA VE YATIRIM BANKALARI	773,2	651,9	-15,7
TÜKETİCİ KREDİLERİ	773,2	651,9	-15,7
Konut	23,6	18,7	-20,9
Taşıt	1,2	1,0	-20,0
Diğer	748,4	632,3	-15,5
TÜKETİCİ FİNANSMAN ŞİRKETLERİ	4.486,9	4.884,2	8,9
TÜKETİCİ KREDİLERİ	4.486,9	4.884,2	8,9
Konut	4.152,7	4.483,9	8,0
Taşıt	313,3	385,3	23,0
Diğer	20,9	15,0	-28,2
GENEL TOPLAM	227.863	247.055	8,4
TÜKETİCİ KREDİLERİ	172.860	183.895	6,4
Konut	78.707	82.811	5,2
Taşıt	7.664	7.905	3,1
Diğer	86.489	93.180	7,7
BİREYSEL KREDİ KARTLARI	55.003	63.160	14,8

AB ÇÖKTÜ BİZ BÜYÜDÜYSEK, GELİR UÇURUMU NİYE AYNI?

2011, Avrupa için “**derin kriz**”, Türkiye için ise “**mucizevi büyüme**” yılı olarak nitelendirildi. Oysa yeni açıklanan uluslar arası veriler, krizdeki AB ile krizin “teğet” geçtiği iddia edilen Türkiye arasındaki refah uçurumunun kapanmadığını gösteriyor.

TÜİK’in EUROSTAT ve OECD işbirliğiyle yürüttüğü çalışma kapsamında Satın alma Gücü Paritesiyle Kişi Başına GSYH tahminlerine göre Avrupa’da kronikleşen ekonomik krizin “teğet” geçtiği söylenen Türkiye’nin insani zenginlikte 27 AB ülkesi ortalamasının yarısı dolayındaki düzeyi geçen yıl fazla değişmedi. 2011’de Avrupa ve bölgesindeki 37 ülkenin satın alma gücü paritesine göre ölçülen zenginlik sıralamasında, Türkiye, kişi başına gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) bazında 30’uncululuğu değişmedi. Türkiye gerçek kişisel tüketimde ise 2 basamak çıkarak 27’nci oldu.

Karşılaştırmalarda, 27 AB ülkesi ile Türkiye, Sırbistan, Makedonya ve Karadağ olmak üzere 4 aday ülke, İsviçre, İzlanda ve Norveç’in oluşturduğu 3 EFTA ülkesi, müzakereleri süren Hırvatistan ve Bosna Hersek ile Arnavutluk’un oluşturduğu 2 potansiyel aday ülkeyi kapsadı. Satın alma gücü paritesi değerleri kullanılarak elde edilen GSYH ve gerçek kişisel tüketime ilişkin kişi başına hacim endeksleri, AB’ye üye 27 ülkenin ortalaması 100 olacak şekilde 37 ülke için kişi başına reel değerleri ifade eder şekilde ayrı ayrı hesaplandı.

37 ülkenin en zengini olan Lüksemburg’un SAGP ile kişi başına milli geliri Türkiye’ye göre 5.3 kat, gerçek kişisel tüketimi ise 2.6 kat daha yüksek...

- **“Müflis” Yunanistan, Türkiye’nin 10 basamak üstünde**

Yaşadığı ekonomik sıkıntılar nedeniyle “iflas”ı konuşulan Yunanistan’ın ise kişi başına GSYH’de 2 basamak düşerek 37 ülke içinde 20’inciliğe, gerçek kişisel tüketimde de bir basamak düşerek 18’inciliğe gerilemesine rağmen refah düzeyinde Türkiye’nin çok üzerinde bulunduğu dikkati çekti. Bu ülkenin; satın alma gücü paritesiyle kişi başına GSYH bazında Türkiye’nin 10; kişisel tüketim bazında ise 9 basamak üstünde yer aldığı dikkati çekti.

Kişi başına hacim endeksleri (AB27=100)

	Gayri safi Yurt içi hasıla		Gerçek kişisel Tüketim	
	2010	2011	2010	2011
Euro Bölgesi 17*	108	108	107	107
Lüksemburg	271	274	150	150
Norveç	181	189	136	138
İsviçre	147	151	125	125
Hollanda	133	131	116	113
Avusturya	126	129	116	117
İrlanda	128	127	102	100
İsveç	123	126	114	115
Danimarka	127	125	114	113
Almanya	118	120	117	119
Belçika	119	118	110	111
Finlandiya	115	116	111	112
İzlanda	111	110	105	107
İngiltere	112	108	121	118
Fransa	108	107	113	112
İtalya	101	101	102	102
İspanya	100	99	95	94
Güney Kıbrıs	99	92	103	95
Slovenya	85	84	80	81
Malta	83	83	83	83
Yunanistan	90	82	101	94
Çek Cumhuriyeti	80	80	71	70
Portekiz	80	77	84	82
Slovakya	74	73	71	70
Estonya	64	67	57	57
Macaristan	65	66	60	61
Polonya	63	65	66	70
Litvanya	57	62	61	66
Hırvatistan	61	61	56	56
Letonya	51	58	50	56
Türkiye	49	52	53	58
Romanya	46	49	45	47
Bulgaristan	44	45	42	44
Karadağ	41	43	51	53
Makedonya	36	36	41	41
Sırbistan	35	35	43	44
Arnavutluk	28	31	31	34
Bosna-Hersek	31	29	37	35

(*): Para birimi olarak Euro'yu kullanan ülkeler.

